

Sygn. akt VIII U 2879/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2019 r. w Gliwicach

sprawy H. K. (K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 24 października 2018 r. **nr** (...) - (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. VIII U 2879/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 października 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu H. K. ponownego przeliczenia emerytury wskazując, że wysokość emerytury ubezpieczonego została wyliczona prawidłowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Ubezpieczony w odwołaniu domagał się przywrócenia prawa do emerytury w wysokości ustalonej w 1990 r., która w jego ocenie została bezprawnie obniżona na mocy przepisów, które weszły w życie z początkiem 1992 r. Odwołujący wskazał, że na podstawie art. 180 ustawy o emeryturach i rentach organ rentowy winien mu przywrócić emeryturę ustaloną w 1990 r. W odwołaniu zarzucał organowi rentowemu błędną interpretację przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w szczególności art. 180.

Organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania z uwagi na powagę rzeczy osądzonej wskazując, że żądanie odwołującego jest tożsame z tym, które zostało rozpoznane i prawomocnie osądzone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 28 lutego 2018 r. (III AUa 867/17) oddalającym apelację odwołującego. ZUS Oddział w Z.

dodał, że od tego czasu nie zaszły żadne nowe okoliczności faktyczne ani zmiana stanu prawnego, które mogłyby być podstawą ponownej oceny tego żądania, co uzasadnia odrzucenie odwołania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. K. urodził się (...)

Decyzją z dnia 20 września 1990 r. organ rentowy na podstawie przepisów ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin przyznał ubezpieczonemu prawo od górniczej emerytury począwszy od 1 czerwca 1990 r., w której wysokość obliczono w następujący sposób:

- podstawa wymiaru została ustalono z zarobków za okres od stycznia 1985 r. do grudnia 1987 r. – 2 911 702 zł;
- emerytura wynosiła 100% podstawy wymiaru z ograniczeniem do 3000 zł i 55% podstawy wymiaru ponad 3000 zł;
- do emerytury przysługiwały wzrosty: 10% podstawy wymiaru z tytułu ponad 20-letniej w Polsce Ludowej i 15% podstawy wymiaru z tytułu wykonywania pracy górniczej oraz dodatek z tytułu odznaczenia w wysokości 20% podstawy wymiaru, nie więcej niż 3000 zł.

Kwota górniczej emerytury wynosiła 80,15% podstawy jej wymiaru i procent ten stanowił współczynnik waloryzacyjny. Świadczenie wyniosło łącznie kwotę 2 638 300 zł.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent (Dz. U. Nr 104, poz. 450 – dalej: ustawa rewaloryzacyjna), organ rentowy decyzją z 20 grudnia 1991 r. ponownie ustalił wysokość emerytury odwołującego, w efekcie czego wyniosła ona 2 120 750 zł, czyli była świadczeniem niższym. Wypłatę emerytury w tej wysokości podjęto od stycznia 1992 r.

W dniu 13 grudnia 1993 r. ubezpieczony odwołał się od decyzji z 20 grudnia 1991 r., a Sąd Wojewódzki w Katowicach postanowieniem z dnia 21 lutego 1994 r. odrzucił odwołanie, jako wniesione po terminie.

Decyzją z 20 maja 1992 r. emerytura ubezpieczonego została przeliczona z uwzględnieniem przeliczników górniczych, poczynając od 1 listopada 1991 r. i wypłacono z tego tytułu wyrównanie za okres od listopada 1991 r. do kwietnia 1992 r.

W dniu 10 października 2016 r. ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości emerytury, domagając się obliczenia wysokości emerytury w oparciu o przepisy obowiązujące w 1990 r.

Decyzją z 17 października 2016 r. ZUS Oddział w Z. odmówił przeliczenia emerytury zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od decyzji z 17 października 2016 r., powołując się na art. 180 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i domagał się przywrócenia ustalonej w 1990 r. wysokości emerytury powiększonej o waloryzację w kolejnych latach.

Wyrokiem z 22 marca 2017 r. (sygn. VIII U 2213/16) Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonego jako bezzasadne.

Ubezpieczony wywiódł apelację od powyższego wyroku.

Wyrokiem z 28 lutego 2018 r. (sygn. III AUa 867/17) Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację ubezpieczonego.

Decyzją z 1 marca 2018 r. ZUS Oddział w Z. dokonał rocznej waloryzacji emerytury ubezpieczonego od 1 marca 2018 r.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się przywrócenia wysokości emerytury ustalonej na dzień 1 listopada 1991 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 11 września 2018 r. (sygn. VIII U 1764/18) w pkt 1 umorzył postępowanie w sprawie zgodnie z art. 355 § 1 k.p.c. W pkt 2 zaś przekazał – zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. – Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniosek ubezpieczonego o ponowne przeliczenie emerytury zawarty w odwołaniu od decyzji z 1 marca 2018 r.

W rozpoznaniu przekazanego przez Sąd Okręgowy wniosku, ZUS Oddział w Z. zaskarżoną decyzją z 24 października 2018 r. odmówił ubezpieczonemu ponownego przeliczenia emerytury wskazując, że wysokość emerytury ubezpieczonego została wyliczona prawidłowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Powyższy stan faktyczny, który był w zasadzie bezsporny, Sąd ustalił w oparciu o akta organu rentowego, akta Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie o sygn. VIII U 2213/16 oraz w sprawie o sygn. VIII U 1764/18.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd wskazuje, że nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek organu rentowego o odrzucenie odwołania z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, ponieważ odwołanie rozpoznawane w niniejszej sprawie dotyczyło nowej decyzji odmownej – z 24 października 2018 r. – która nie była dotychczas przedmiotem rozpoznania przez sąd.

Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 czerwca 2015 r. (III UK 198/14) co do zasady wydanie decyzji przez organ rentowy powoduje możliwość wszczęcia postępowania cywilnego, chociażby dotyczyła ona ponownie tego samego świadczenia, które było już przedmiotem sporu w poprzednio toczącym się procesie. Wynika to stąd, że przedmiotem postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontrola określonej decyzji. Wydanie przez organ rentowy kolejnej decyzji otwiera drogę do wniesienia odwołania, a więc do wszczęcia nowego postępowania cywilnego. W judykaturze zauważa się, że nieważność postępowania, związana z nieodrzczeniem przez sąd ubezpieczeń społecznych odwołania od decyzji organu rentowego z powodu powagi rzeczy osądzonej, mogłaby być rozważana wówczas, gdyby odwołanie zostało wniesione od decyzji już wcześniej zaskarżonej odwołaniem, które zostało oddalone prawomocnym wyrokiem sądowym. Natomiast odwołanie od nowej decyzji organu rentowego podlega merytorycznemu rozpoznaniu, zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2012 r., I UK 299/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 118).

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd wskazuje, że odwołanie ubezpieczonego jest bezzasadne.

Ubezpieczony domagał się bowiem przeliczenia pobieranej emerytury z uwzględnieniem zasad jej obliczania obowiązujących w dniu 20 września 1990 r. oraz kolejnych waloryzacji.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018, poz. 1270 ze zm.) prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Wskazać należy, że decyzją z dnia 20 grudnia 1991 r. organ rentowy, uwzględniając wejście w życie ustawy rewaloryzacyjnej, ponownie ustalił wysokość emerytury odwołującego, według nowych zasad, w tym bez dodatków branżowych. Decyzja ta jest prawomocna, bowiem odwołanie ubezpieczonego zostało odrzucone postawieniem Sądu Wojewódzkiego w Katowicach w dniu 21 lutego 1994 r.

Należy również zauważyć, że wniosek ubezpieczonego z 10 października 2016 r. o ponowne ustalenie wysokości emerytury, w którym domagał się obliczenia wysokości emerytury w oparciu o przepisy obowiązujące w 1990 r. został rozpatrzony odmownie prawomocną decyzją ZUS Oddział w Z. z 17 października 2016 r. – w związku z oddaleniem apelacji ubezpieczonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 lutego 2018 r. (sygn. III AUa 867/17).

Ubezpieczony domagając się ponownego przeliczenia świadczenia, nie przedłożył żadnych nowych dowodów i nie ujawnił okoliczności o których mowa w przytoczonym przepisie art. 114 ustawy FUS, a zatem prawidłowo organ rentowy skarżoną decyzją odmówił przeliczenia jego emerytury.

Dodać należy, że słusznie również wskazywał w zaskarżonej decyzji organ rentowy, że wysokość emerytury ubezpieczonego została obliczona prawidłowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odwołującemu w dacie przyznania prawa do emerytury przysługiwały dodatki w wysokości 10% podstawy wymiaru z tytułu ponad 20-letniej w Polsce Ludowej i 15% podstawy wymiaru z tytułu wykonywania pracy górniczej. Te tzw. dodatki branżowe przysługiwały do świadczeń emerytalno-rentowych w oparciu o obowiązujący przed 15 listopada 1991 r. przepis art. 54 ust. 1 pkt 2 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z późn. zm.), w związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, ze zm.).

Dodatki te zostały jednak zniesione na mocy art. 21 ust. 4 ustawy rewaloryzacyjnej. Od dnia 15 listopada 1991 r., tj. od wejścia w życie tej ustawy, nabycie prawa do takich dodatków przez którąkolwiek z grup zawodowych nie było możliwe.

Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 11 lutego 1992 r., (K. 14/91) stwierdził m.in., że przepis art. 21 ust. 4 ustawy rewaloryzacyjnej, z wyjątkiem przypadku pozbawienia prawa do dodatków z tytułu odznaczeń państwowych, jest niezgodny z art. 1 Konstytucji RP w części wyrażającej zasadę państwa prawnego w zakresie, w jakim pogarszają warunki uzyskania prawa do emerytur lub rent osób, które nabyły prawo do tych świadczeń na podstawie dotychczasowych przepisów. Sejm uznał orzeczenie Trybunału za zasadne jednak nie dokonał zmiany art. 21 ust. 4 ustawy, w konsekwencji przepis ten nie utracił mocy obowiązującej. Samo uznanie orzeczenia za zasadne nie oznacza, że art. 21 ust. 4 ustawy rewaloryzacyjnej przestał obowiązywać.

Przepis ten nie mógł utracić mocy prawnej na podstawie obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, gdyż praktyka publikowania obwieszczeń o utracie mocy prawnej niekonstytucyjnego przepisu pojawiła się dopiero po ustaleniu przez Trybunał Konstytucyjny wykładni art. 7 ust. 2 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym w uchwale z 20 października 1993 r. (W. 6/93, OTK w 1993 r., cz. II, s. 495). Zgodnie z treścią wykładni, skutkiem prawnym nierozpatrzenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności ustawy z konstytucją w ustawowym terminie 6 miesięcy od przedstawienia orzeczenia Sejmowi lub niepodjęcia przez Sejm działań mających na celu wykonanie orzeczenia które uznał za zasadne, była utrata mocy obowiązującej ustawy (jej przepisu) objętej orzeczeniem. Wykładnia art. 7 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym została dokonana po wejściu w życie Ustawy Konstytucyjnej z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. Do czasu wejścia tej ustawy w życie obowiązywał art. 33a ust. 2 Konstytucji PRL z 1952 r. stanowiący, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności ustawy z konstytucją podlegają rozpatrzeniu przez Sejm, co było ustrojową konsekwencją postanowień art. 20 ust. 1 - 3 konstytucji, ustanawiających formalnie pełnię władzy i nadrzędności Sejmu jako wyraz zasady jedności władzy państwowej.

Powyższa podstawa art. 33a ust. 2 konstytucji, a tym samym i wykładnia przepisów ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, uległa zasadniczej zmianie po ustanowieniu nowych podstaw ustroju RP. Pierwszej dekompozycji systemowej uległ art. 33a ust. 2 konstytucji po wejściu w życie art. 1 Konstytucji RP, ustanawiającego zasadę demokratycznego państwa prawnego. Zasada ta nakazuje uznawanie najwyższej mocy prawnej konstytucji w całym systemie prawa i kierowanie się nią w procesie wykładni m.in. tych postanowień, które dotyczą kontroli zgodności prawa z konstytucją.” (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 24.03.1998r., U 22/97, OTK 1999/2/16).

Skutkiem natomiast realizacji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 1992 r. było uchwalenie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 294). W oparciu o jej przepisy wszystkim osobom uprawnionym wypłacane były, począwszy od dnia 25 marca 2000 r., jednorazowe rekompensaty pieniężne. Wypłata rekompensaty, zgodnie z art. 8 tej ustawy, stanowi zaspokojenie wszelkich roszczeń z tytułu utraty prawa do dodatków branżowych.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że od wejścia w życie ustawy rewaloryzacyjnej nie jest możliwe nabycie prawa do dodatków branżowych oraz kontynuacja ich wypłaty. Ustawa ta miała istotny wpływ na system ubezpieczeń społecznych. Wprowadziła bowiem pojęcie okresów składkowych i częściowo uzależniła od nich wysokość świadczeń oraz ustanowiła jednakowe dla wszystkich ubezpieczonych zasady obliczania emerytur i rent przyznawanych po dacie jej wejścia w życie. Co istotnie, przepisy dotyczące braku prawa do dodatków branżowych nie zostały uchylone do 31 grudnia 1998 r., a nowa ustawa FUS również ich nie przewiduje.

Dalsze zmiany systemu ubezpieczeń społecznych zostały dokonane ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. Po myśli art. 180 ust. 1 pkt 1 ustawy FUS, osoby, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin, zachowują prawo do tych świadczeń w wysokości ustalonej przed dniem wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2-5 i z uwzględnieniem ust. 6-9.

W ocenie Sądu, przepis ten nie ma zastosowania do odwołującego, bowiem wysokość i sposób obliczenia jego świadczenia została prawomocnie ustalona decyzją z dnia 20 grudnia 1991 r., którą organ rentowy przeliczył emeryturę odwołującego wg zasad wprowadzonych ustawą rewaloryzacyjną. A zatem również z tej przyczyny odwołanie ubezpieczonego jest niezasadne.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek